

regarding state guarantees in conditions of war, state of emergency or state of emergency] : Zakon Ukrainy vid 15.03.2022 r. № 2126-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20>. [in Ukr.].

18. Turchenko, O. H. (2022) Ukraina proty Rosii: pravovyi front [Ukraine vs. Russia: the legal front]. *Vesniani yurydychni chytannia – 2022. Suchasni problemy zakonodavstva, praktyky yoho zastosuvannia ta pravoznavstva Spring legal readings – 2022. : materialy Vseukrainskoi naukovo-prakt. internet-konf. (m. Vinnytsia, 28 kvit. 2022 r.)*. Vinnytsia : DonNU imeni Vasylia Stusa, pp. 158–161. [in Ukr.].

ABSTRACT

Tsagik Oganisian. Legal standards in the sphere of protection of children's rights in the conditions of armed conflict in Ukraine. Ensuring the peaceful coexistence of people and preserving peace and well-being is the main task of any country. Countries around the world spend a lot of energy and resources on creating and operating international organizations whose purpose is to prevent armed conflicts, the consequences of which are massive violations of human rights, especially the rights of children. The activities of many international organizations are specifically aimed at ensuring the security of their member states. This again emphasizes the importance of ensuring the right to safety of persons, especially children, who belong to a particularly vulnerable group in need of protection.

Children's rights are violated during armed conflicts. The article examines the effects of armed aggression on the lives of children. It reveals the specifics of ensuring certain rights of children in the conditions of the armed conflict in Ukraine. The number of children who suffered in Ukraine as a result of the armed aggression of the Russian Federation was analyzed and attention was focused on the issues of guaranteeing children's right to safety, legislative provision of children's right to education, and problematic aspects that arise in the process of implementing this. Right. The peculiarities of placement in family-type children's homes and foster homes for children who were deprived of parental care as a result of the invasion of the Russian Federation into the territory of Ukraine were studied.

It was concluded that children and adolescents of the state, as the primary responsible party, are connected with the life and safety of the population. Therefore, there is a need for greater coordination and interaction regarding the needs of children and adolescents during armed conflicts and in post-conflict situations. All parties to an armed conflict must unconditionally fulfill their obligations to protect civilians in general and children in particular by international humanitarian law and prevailing norms of international law.

Keywords: children's rights, legal protection, security, aggression, protection of children's rights.

УДК 342.565

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-51-57

Віктор ОЛІЙНИК©

кандидат юридичних наук
(Дніпропетровський окружний
адміністративний суд,
м. Дніпро, Україна)

ДІЯЛЬНІСТЬ СУДІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Досліджено специфіку та новітні тенденції організації діяльності суду в умовах воєнного стану в Україні на основі розуміння організаційно-функціональних засад та передумови щодо необхідності змін і розвитку національної судової системи на сучасному етапі. Безперечним позитивним фактором зміни організації роботи судів в Україні в умовах воєнного стану є активізація законотворчої роботи у сфері забезпечення правозастосування діяльності судів.

Реформа організації роботи судів повинна передбачати: ґрунтуватися на підвищенні ролі органів судової влади, Вищої ради суддів України та всієї судової влади, а також виходити з об'єктивних потреб удосконалення законодавчого регулювання функціонування судової влади та суддівського самоврядування. Висновки статті свідчать про те, що організаційна структура судової влади та діяльність судів в умовах воєнного стану, яка ґрунтується та функціонує на конкретних пріоритетах захисту прав і свобод особи, може відображати один із стратегічних напрямів України щодо розбудови громадянського суспільства та утвердження верховенства права.

Ключові слова: організація, судові органи, діяльність ДСА, Вища рада правосуддя, воєнний стан, територіальна підсудність, фінансування судів.

© В. Олійник, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2576-0722>

inbox@adm.dp.court.gov.ua

Постановка проблеми. Сучасний стан функціонування судових органів України безпосередньо пов'язаний із перенаправленням напрямку їх удосконалення, відповідно до ідеології реформ в Україні в контексті реформування системи правосуддя та системи прав людини і законодавства. Такий комплексний підхід до визначення цілей і завдань організації системи правосуддя в умовах воєнного стану та її організаційної структури дає змогу визначити напрями майбутньої судової реформи в системі захисту громадян, осіб без громадянства, держави тощо, пов'язані із судочинством та здійсненням справедливого й ефективного правосуддя в демократичній правовій державі, встановленій державою, оскільки судові органи створюються для здійснення правосуддя незалежно від різних верств населення, юридичних осіб тощо.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Вагомий внесок у розвиток вітчизняної теорії судової влади, судоустрою зробили докторські дисертації І. Марочкіна, Л. Москвич, П. Каркач та навчальні посібники з організації органів судової та виконавчої влади, створені на основі їх докторських дисертацій. У монографії А. А. Стрижака «Судова адміністрація в Україні: теоретичні основи та правові норми» містяться елементи міркувань щодо адміністративно-управлінських рішень, які ухвалюються вищими судовими органами, органами, що входять до складу судової влади. Автор впевнений, що зазначені «...акти є односторонніми юридично обов'язковими проявами волі суб'єктів державного управління у сфері правосуддя, які видаються в рамках права та призводять до встановлення, зміни чи припинення конкретних правових актів. відносини щодо організації та забезпечення діяльності судової влади».

У цих та інших роботах аналізуються різноманітні питання щодо інституційного, організаційного та функціонального потенціалу судових органів [6]. У пропонованій статті зроблено спробу висвітлити раніше не вирішені частини загальної проблеми та актуальні чинники будь-якої організаційної структури судової ланки судової влади в цілому шляхом: вивчення наявної теоретичної та нормативної бази; запровадження розроблених правових норм для вдосконалення законодавства та забезпечення його стабільності шляхом організації побудови судової діяльності в складний для України час; визначення специфіки діяльності юристів у різних правових системах із ключовими факторами правотворчої, правозастосовчої та правозахисної діяльності сучасної держави; за міжнародними стандартами вважається неможливим поєднання судової практики з будь-якою іншою діяльністю судді на його розсуд.

Мета статті: дослідити проблеми організації діяльності судів під час воєнного стану в Україні та розвитку організаційної структури національної судової системи судової влади в Україні на цьому етапі з урахуванням специфіки функціонування судів як органів, що здійснюють справедливість.

Виклад основного матеріалу. В умовах воєнного стану всі сфери життя України зазнають кардинальних змін. В особливий режим роботи введено всі державні установи, включно із судовою.

Ст. 55 Конституції України визначено, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом. В умовах воєнного стану відповідно до ст. 64 Конституції України право на звернення до суду не може бути обмежене, тому перед законодавцем та органами суддівського самоврядування стоїть важливе завдання – забезпечення ефективного здійснення правосуддя з урахуванням нових реалій життя в Україні [1].

З цією метою Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення зміни до частини 7 ст. 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо визначення територіальної підсудності судових справ, який набрав чинності 3 березня 2022 року.

Верховна Рада України постановила викласти цю частину в такій редакції:

«У разі неможливості здійснення судом правосуддя з об'єктивних причин під час воєнного чи надзвичайного стану, у зв'язку зі стихійним лихом, воєнними діями, заходами по боротьбі з тероризмом чи іншими надзвичайними обставинами територіальна підсудність суду здійснюється судом за територіальною підсудністю суду. Судові справи можуть бути змінені, розглянуті в такому суді згідно з рішенням Вищої ради правосуддя, прийнятим за поданням Голови Верховного Суду, шляхом направлення його до територіально найближчого суду, який не може здійснювати провадження, правосуддя або до іншого призначеного суду. Якщо Вища рада юстиції не може здійснювати такі повноваження, вона здійснює їх за розпорядженням Голови Верховного Суду. Відповідне рішення також є підставою для передачі всіх справ, які перебувають у провадженні суду, територіальна підсудність якого змінюється».

Верховний Суд України видав низку розпоряджень і постанов, якими вніс зміни до територіальної підсудності судам воєнного стану окремих судів Запорізької, Донецької, Київської, Луганської, Херсонської, Харківської, Житомирської, Миколаївської, Сумської та Чернігівської областей.

15 березня набув чинності Закон України «Про внесення змін до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо забезпечення стабільного функціонування судової влади у разі відсутності Високого представника Ради правосуддя в період відсутності повноважного складу Вищої ради правосуддя». Розділ XII «Прикінцеві та перехідні положення» доповнено пунктами 55 і 56. Відповідно до цього Закону тимчасово встановлено, що у разі введення воєнного стану кількість суддів у суді (крім Верховного Суду) визначається: Державною судовою адміністрацією України з урахуванням судового навантаження та граничних обсягів видатків; Служба судової охорони підпорядковується та контролюється Державною судовою адміністрацією України; Голова Служби судової охорони та його заступники призначаються на посади без зайняття посади конкурсу та звільняються з посад Головою Державної судової адміністрації України.

Під час воєнного стану Голова Верховного Суду призначає на цю посаду без попереднього конкурсу та звільняє з посади Голову Державної судової адміністрації, розглядає повідомлення суддів про втручання в їх діяльність, ухвалює рішення про відраджання суддів до іншого суду тієї ж інстанції та спеціалізації, а у разі дострокового припинення відраджання посадових повноважень судді звертається до прокуратури та правоохоронних органів з проханням надати інформацію про розкриття та розслідування злочинів, вчинених проти суду, суддів, правоохоронних органів, членів їх сімей, працівників судового апарату, злочини проти здійснення правосуддя, вчинені судьями, працівниками судового апарату, а також має низку інших додаткових прав. Секретаріат Вищої ради правосуддя здійснює організаційне, інформаційне, довідкове та інше забезпечення діяльності Голови Верховного Суду або особи, яка виконує його повноваження. Закон також передбачає, що перерозподіл бюджетних видатків між судами, за винятком Верховного Суду, відбувається без згоди Вищої ради правосуддя.

Під час війни діяльність Вищої кваліфікаційної комісії суддів України була тимчасово припинена.

Окрім законодавчого врегулювання діяльності суддів у складних і небезпечних умовах, які нині склалися в нашій державі, варто звернути увагу на активну діяльність Ради суддів України, яка є вищим органом суддівського самоврядування в країні в період між з'їздами суддів України.

2 березня Рада суддів України опублікувала рекомендації, які ще більше поліпшили роботу судів. Зокрема, рекомендується:

– «визначення умов роботи суду виходячи з реальної ситуації в регіоні. Конкретне рішення приймається на зборах суддів (за можливості, в тому числі з використанням будь-яких засобів дистанційного зв'язку). У разі неможливості скликати і провести засідання відповідні рішення приймає голова суду або особа, яка виконує його обов'язки. На регіональному рівні створено оперативні штаби для координації діяльності органів юстиції та правоохоронних органів у певному регіоні (на рівні військового управління в регіонах, голів апеляційних судів), щоб при розгляді питання, організовуючи діяльність суддів на місцях, погоджувати рішення з оперативним штабом;

– нетермінові питання розглядаються тільки за письмовою згодою учасників;

– зосередження виключно на провадженні невідкладних судових проваджень (затримання, продовження попереднього ув'язнення);

– призначення особи, відповідальної за забезпечення актуального обліку апарату та суддів з урахуванням встановленої форми роботи суду, надання щоденного звіту про фактичне місцезнаходження суддів та працівників суду, визначення причин відсутності на роботі або з причини неможливості вийти на роботу;

– до закінчення воєнного стану уникати видання наказів про звільнення або звільнення із суду за порушення трудової дисципліни, прогули;

– по можливості відкладати розгляд справ та враховувати об'єктивну неможливість присутності учасників судового засідання, у тому числі через збройну агресію, а також виважено підходити до встановлення різноманітних строків та їх продовження, принаймні, до закінчення воєнного стану;

– можливість судьям та працівникам суду здійснювати свої повноваження

дистанційно, а у разі неможливості подавати заяви про відпустку за власний рахунок;

– якщо можливо, розглядати питання за допомогою відеоконференції».

Голова Ради суддів України Богдан Моніч прокоментував запровадження нового функціоналу підсистеми відеоконференцзв'язку, яка дозволяє здійснювати автоматичну трансляцію судових засідань на YouTube, судовий канал інтернет-порталу «Судова влада України» [2].

Як зазначають у ДСНС, 11 березня 2022 року в державному підприємстві «Центр судових послуг» впроваджено новий функціонал підсистеми відеоконференцзв'язку, який стосується онлайн-трансляції судових засідань та передбачає суттєве спрощення процедури.

Як зазначила Л. Москвич, ДДА України рекомендує судам використовувати функціонал планових конференцій, доступний у підсистемі відеоконференцзв'язку, для організації трансляції судових засідань, що мають важливе суспільне значення [5].

У судах на підставі рекомендацій Ради суддів України оперативно видано накази про запровадження особливого режиму роботи. Наприклад, аналогічною ухвалою від 28 лютого 2022 року 5-й апеляційний адміністративний суд м. Одеси встановив, що керівник апарату суду за наявності технічної можливості встановив дистанційний режим роботи або гнучкий робочий час, працівникам апарату та учасникам справи було рекомендовано утриматися від явки до суду та реалізувати свої процесуальні права та обов'язки за допомогою засобів електронного зв'язку, зазначених в ухвалі та розміщених на вебсайті суду.

Як зазначив П. Васильєв, від 13 березня 2022 року затверджено наказ Голови Верховного Суду, який містить рекомендації для судів першої та апеляційної інстанцій у разі арешту мирової та/або суду чи прямої загрози його арешту. Зокрема, суддям рекомендовано евакуюватись у разі реальної загрози, вилучивши судові справи, принаймні найпрестижніші. Якщо це неможливо, судді повинні забезпечити безпечне зберігання матеріалів слідства, наприклад, у сейфах на території суду. Документи, що становлять державну таємницю, підлягають негайному знищенню з офіційним посвідченням цього факту. Портативні носії інформації, на яких містяться копії судових справ, особисті та облікові дані, підлягають якнайшвидшому знищенню. Зберігання та утилізація трудових книжок суддів і працівників апарату юстиції також мають бути забезпечені, а в разі потреби вони мають бути передані особі під підпис. Щодо суддівських мантий, значків і печаток, то їх вирішено по змозі зняти. Охорона цих атрибутів покладається на судового керуючого та керівника апарату суду. У разі неможливості вивезення пломб їх знищують [3].

У Верховному Суді в умовах воєнного стану запроваджено особливий режим роботи та вжито відповідних організаційних заходів. Тож тимчасово зупинено розгляд справ у відкритих засіданнях за участю учасників судового процесу до виникнення обставин, які в умовах військової агресії проти України становлять загрозу життю, здоров'ю та безпеці гостей, суддів. Прийом вхідної кореспонденції, що доставляється АТ «Укрпошта», буде здійснюватися, по змозі, в порядку «першим прибув».

Для зручності громадян з 16 березня Верховний Суд запровадив додаткові контакти, що дозволяють надавати інформацію про звернення через телеграм-канали. Таку ж додаткову можливість оскарження надала і Вища рада юстиції, вказавши офіційну електронну адресу на офіційному вебсайті (до речі, зараз ВРП закрита у зв'язку з звільненням її членів за власним бажанням).

В умовах інформаційної війни між рф та Україною на порядок денний постало питання конфіденційності публічної інформації про діяльність суддів та судових установ, яке актуалізувалося із введенням воєнного стану, а саме 25 березня 2022 року відбулося позачергове засідання Ради суддів України, на якому вирішено:

усі суди України, Державна судова адміністрація України (далі – ДСА) та інші судові установи тимчасово відкладуть до закінчення дії воєнного стану в Україні надання відповідей на всі запити на публічну інформацію, які надійшли з моменту введення воєнного стану в Україні. У разі надходження запитів на будь-яку публічну інформацію щодо діяльності судів та органів юстиції необхідно негайно надіслати копію запиту до Служби безпеки України для проведення ретельної перевірки осіб, які збирають таку інформацію.

Причому треба зазначити, що суди в Україні не відступають від потреб Української держави в складних умовах широкомасштабної війни. Зокрема, кошти, внесені підозрюваними під заставу, Антикорупційний суд регулярно переказує на потреби Збройних Сил, матеріально забезпечуючи нашу армію [7, с. 170]. 25 березня 2022 року судді

6-го апеляційного суду зібрали понад п'ятдесят тисяч гривень та закупили ліки, які направили до військових батальйонів Київської області та пунктів швидкої допомоги. Також на офіційному сайті суду є інформація про те, що судді 6-го апеляційного адміністративного суду збирали кошти на лікування поранених українських військових у госпіталі у Вінницькій області. Зранку 21 березня на ліки вдалося зібрати 155 тис. грн.

Як ми вже зазначали, право громадян на судовий захист, відповідно до Основного закону України, не може бути обмежене в період дії воєнного стану на території нашої держави. І воєнний стан не може негативно вплинути на оплату праці суддів і працівників суду в умовах воєнного стану в Україні.

Тож законодавець вніс деякі зміни до нормативно-правових актів, зокрема в частині забезпечення здійснення правосуддя, що наразі неможливо здійснити в нинішньому форматі.

15 березня 2022 року Верховна Рада ухвалила проєкт закону України «Про внесення змін до пп. 4-1 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України. Передбачено, що у разі відсутності повноправного члена Вищої ради правосуддя перерозподіл видатків між розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня в межах загального обсягу бюджетних призначень за відповідною бюджетною програмою, окремо від загальних та спеціальних видатків, від державного бюджетних коштів, здійснюється Державною судовою адміністрацією України без погодження з ВАСУ.

Актуальним залишається і питання оплати праці суддів, про що ми можемо дізнатися з постанови Ради суддів України від 14 березня 2022 року № 10 «Окремі рекомендації щодо організації роботи суддів під час воєнного стану». У п. 2 цього рішення вказано, що суддівська винагорода становить посадовий оклад та надбавки, визначені ч. 2 ст. 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», виплачується за умови виконання однієї з умов: «Суддя згідно із заявою підлягає автоматизованому розподілу справ та здійснює свої повноваження за місцем роботи» або дистанційно; «суддя перебуває у відрядженні, оплачуваній відпустці тощо; звільнення судді від виконання обов'язків здійснення правосуддя у зв'язку з призовом на військову службу під час мобілізації за особливим строком із збереженням місця роботи, займаної посади та середнього заробітку за час проходження військової служби (відповідно до ст. 119, частина третя ст. 119 КЗпП України); у робочий час суддя виконує обов'язки, пов'язані з участю в національному русі опору; суддя не здійснює правосуддя з незалежних від нього причин (закінчення строку повноважень, тимчасове припинення роботи суду, тимчасове припинення здійснення правосуддя тощо)».

Також ДСА пояснила порядок виплати заробітної плати працівникам судового апарату, які припинили свою діяльність внаслідок активних бойових дій: «У судах, які припинили здійснювати правосуддя та підсудність яких змінено, ДДА України рекомендувала працівникам судового апарату написати заяви про звільнення. У разі необхідності для окремих працівників можуть бути створені дистанційні умови праці для виконання ними окремих необхідних функцій, пов'язаних із передачею справ, обслуговуванням приміщень тощо [4].

Також важливим питанням є виплата суддівської заробітної плати суддям та працівникам судів, які через війну в Україні вимушені залишити місце постійного проживання. Положення щодо особливостей трудових відносин із суддями, які вимушено залишили місце проживання та перебувають в інших містах чи за кордоном, детально описано в однойменному Рішенні Ради суддів України № 10: керівництву суду рекомендовано визначити поважні причини залишення місця проживання та поточного місця проживання, оскільки дистанційна робота (яка наразі є основною) допускається лише для суддів, які перебувають на території України. Ці відомості також важливі для визначення доцільності надання відпустки. У разі невнесення судом рішення про тимчасове призупинення роботи суду або рішення про дистанційну роботу таким суддям рекомендується надати за їх бажанням відпустку без збереження заробітної плати з одночасним попередженням про прибуття на місце роботи якнайшвидше.

Щодо участі суддів у владних структурах під час воєнного стану, то відповідно до вищевказаного Рішення РСУ від 14 березня 2022 року участь судді у добровільному утворенні територіальної громади не є порушенням умов співіснування. Проте, укладаючи відповідний договір, суддя повинен пам'ятати, що основним його обов'язком є здійснення правосуддя, забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, закріплених Конституцією України, що є його прямим обов'язком.

Також варто зазначити, що 3 березня 2022 року ст. 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» доповнено частиною 7, згідно з якою: у разі неможливості здійснення судами правосуддя з об'єктивних причин під час воєнного чи надзвичайного стану – суди, які перебувають у воєнному або надзвичайному стані, не можуть здійснювати правосуддя, у зв'язку зі стихійним лихом, військовими діями, антитерористичними заходами чи іншими надзвичайними обставинами, територіальна підсудність справ, які перебувають у провадженні цього суду, може бути змінена рішенням Вищої ради юстиції, виданим за поданням Голови суду Верховного Суду, надіславши його до найближчого за територією суду, який не може здійснювати правосуддя, або до іншого визначеного суду. Якщо Вища рада юстиції не може здійснювати такі повноваження, вона здійснює їх за розпорядженням Голови Верховного Суду. Відповідне рішення також є підставою для передачі всіх справ, які перебувають у провадженні суду, територіальна підсудність якого змінюється.

Висновки. Тому в такій складній для всієї України час Верховний Суд, Рада суддів України, Державна судова адміністрація та інші органи судової влади об'єднали свої зусилля, щоб створити всі необхідні умови для виконання своїх обов'язків. Безпосередні службові обов'язки суддів і працівників судового апарату спрямовані на забезпечення максимально ефективного правосуддя, щоб права і свободи людини і громадянина не порушувалися навіть у воєнний час.

Незважаючи на нинішню ситуацію в нашій державі, законодавець не обходить увагою питання оплати праці суддів. Заслужує на увагу і плідна робота органів суддівського самоврядування, які, незважаючи на війну, об'єднали всі свої зусилля для якісного та швидкого ухвалення рішень та розв'язання нагальних питань щодо забезпечення діяльності суддів.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Голова Ради суддів України Богдан Моніч прокоментував ситуацію навколо ОАСК. URL: <https://court.gov.ua/press/news/972134>.
3. Васильєв П. С. Територіальна підсудність справ під час воєнного стану на території України у 2022 році. URL: https://protocol.ua/ua/teritorialna_pidsudnist_sprav_pid_chas_voennogo_stanu_na_teritorii_ukraini_u_2022_rotsi_1/.
4. Роз'яснення щодо виплати зарплати працівникам апаратів судів. URL: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/>.
5. Москвич Л., Вільчик Т. Б., Каркач П. М., Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів : навч. посіб. : у 2 ч. / за ред. Л. М. Москвич. Харків : Право, 2016. 364 с.
6. Nalyvaiko L., Chepik-Trehubenko O. Application of the principle of the rule of law international and national courts. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 4 (48). P. 413-419.
7. Nalyvaiko I, Minakova Ye. Public participation in the mechanism of prevention and anti-corruption in Ukraine. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2022. № 7 (51). P. 167-173.

Надійшла до редакції 05.09.2023

References

1. Konstytutsiya Ukrayiny vid 28.06.1996 [Constitution of Ukraine of June 28, 1996]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. 1996. № 30. Art. 141. [in Ukr.].
2. Holova Rady suddiv Ukrainy Bohdan Monich prokomentuvav sytuatsiyu navkolo OASK [The Chairman of the Council of Judges of Ukraine, Bohdan Monich, commented on the situation surrounding the OASK]. URL: <https://court.gov.ua/press/news/972134>. [in Ukr.].
3. Vasyliiev. P. S. Terytorialna pidsudnist sprav pid chas voiennoho stanu na terytorii Ukrainy u 2022 rotsi [Territorial jurisdiction of cases during martial law on the territory of Ukraine in 2022]. URL: https://protocol.ua/ua/teritorialna_pidsudnist_sprav_pid_chas_voennogo_stanu_na_teritorii_ukraini_u_2022_rotsi_1/. [in Ukr.].
4. Roziasnennia shchodo vyplaty zarplaty pratsivnykam aparativ sudiv [Clarification regarding the payment of salaries to court staff]. URL: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/>. [in Ukr.].
5. Moskvych, L., Vilchych, T. B., Karkach, P. M., Lapkin, A. V. (2016) Orhanizatsiya sudovykh ta pravookhoronnykh orhaniv [Organization of judicial and law enforcement bodies] : navch. posib. : u 2 ch. / za red. L. M. Moskvych. Kharkiv : Pravo, 364 p. [in Ukr.].
6. Nalyvaiko L, Chepik-Trehubenko O. (2022) Application of the principle of the rule of law international and national courts. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. № 4 (48), pp. 413-419.
7. Nalyvaiko I, Minakova Ye. (2022) Public participation in the mechanism of prevention and anti-corruption in Ukraine. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. № 7 (51), pp. 167-173.

ABSTRACT

Viktor Oliynyk. Activities of courts under martial law. The article deals with studying the specifics and latest trends in organizing court activities under martial law in Ukraine based on an understanding of the organizational and functional principles. Processes in the Ukrainian state should be directly addressed to diverse and functionally oriented state institutions, that is, courts and other institutions of the judicial power of Ukraine. The article presents a dynamic manifestation of trends in organizing the activities of the Ukrainian state, where the justice system, following the current legislation, is presented as a self-governing institution of the entire national legal system.

The study of prerequisites for the need for changes and development of the national judicial system at the current stage is compared. An indisputable positive factor in changing the organization of the work of courts in Ukraine under martial law is the intensification of law-making work in ensuring law enforcement of court activities. At the same time, it should be noted that legislative initiatives regarding such a vital legal institution require a balanced approach, theoretical justification, and compliance with standards, including international ones. Thus, the systematic construction of the organization of the work of the judiciary and the implementation of its activities, based on the priority of protecting the rights and freedoms of the man and the citizen, reflects the strategic line of Ukraine aimed at the formation of a modern civil society and the rule of law. This, in turn, requires further improvement of the legal framework of courts as an effective law enforcement system in Ukraine. Legislative regulation of the organization of court work needs improvement. Still, its vectors should be determined based on practical and scientific conclusions regarding the practicality and content of such reform.

The reform of the organization of the work of the courts should include, among other things, increasing the role of the judicial authorities, the Supreme Council of Judges of Ukraine, and the entire judiciary, as well as be based on the objective needs of improving the legislative regulation of the functioning of the judiciary and judicial self-government. The conclusions of the article indicate that the organizational structure of the judiciary and the activities of courts under martial law, which is based and functions on specific priorities for the protection of individual rights and freedoms, may reflect one of Ukraine's strategic directions aimed at creating a modern civil society and the rule of law. The main emphasis of the article is on further improving the legislative foundations of the judicial system and the judiciary as an effective judicial body of the judicial system of Ukraine.

Keywords: *organization, judicial bodies, activities of the State Security Service, the Supreme Council of Justice, martial law, territorial jurisdiction, financing of courts.*

УДК 342.84

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-57-63

Олександр ПЕРЕДЕРІЙ©

кандидат юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна)

**ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ
І СВОБОД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

У статті охарактеризовано повноваження органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану. В умовах воєнного стану необхідне системне наукове осмислення ефективності реалізації повноважень органами місцевого самоврядування щодо забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Органи місцевого самоврядування найближчі до індивідуальних проблем і потреб осіб, які перемістились в приймаючу громаду, мають відповідні ресурси та засоби вирішення їх проблем. В умовах високого навантаження на органи місцевого самоврядування низка повноважень щодо захисту внутрішньо переміщених осіб потребують удосконалення та переосмислення.

Визначено, що правовий режим воєнного стану обумовлює розширення можливостей органів місцевого самоврядування впливати на становище осіб, які постраждали від війни. Нормативно-правове закріплення повноважень органів місцевого самоврядування є належним, проте органи місцевого самоврядування не активно використовують свої можливості. Доцільно залучати громадські організації, що представляють інтереси ВПО до підготовки і реалізації місцевих політик і програм.

Ключові слова: *права і свободи, внутрішньо переміщені особи, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, інтеграція, воєнний стан.*

© О. Передерій, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4898-876X>

perederii@karazin.ua